

სახალხო გაზეტი

სურათებიანი დამატება

გაზეტის № 535

დამატების № 94

კვირა, 26 თებერვალი 1912 წ.

პორტრეტი. ნახატი კოტე ქავთარაძისა.

ს უ რ ზ ა

(დასასრული *).

6.

არის შეცოდება, რომლის შენდობა შეუძლებელია, დავიწყება მოუხერხებელი. ამისთანა წყენის კვალი აღარ იშლება გულში, როგორც რამ ავი იარის ნასახი კანზე.

ყოველივე მიეტეოს ძეთა კაცთასა, ცოდვანი და გმობანი, ხოლო რომელმან სთქვას გმობაი სულისა წმიდისათვის, არა აქვს მიტევება უკუნისამდე.

და ყოველ ადამიანსა ჰყავს თავისი წმიდა სული და აქვს წმიდა-წმიდათა, სავანე ხელშეუხებელი ამ სიწმიდისა. შელახვა მისი შეუნდობელია და მიუტევებელი, დაუვიწყარია და დაუცილებელი. ამისთანა წყენის სიმწვავე არა ყუჩდება, დროთა მსვლელობას არ ემორჩილება; ფერი არ უხუნდება მას და ყოველ მის გახსენებაზე ადამიანი ისევე იმღვრევა და წით-

ლდება, თითქო იგი შეურაცყოფა ეს არის ეხლა მოხდა, ამ წუთშიო.

ილიკოს აზრით და გრძობით ლევანმა სწორედ ისეთი შეუნდობელი შეცდომა ჩადანა მის შესახებ. თუ შესძლებოდა ახალგაზდას, სწორედ მაშინვე კბილით დაპლგეჯდა ლევანს და გაათავებდა; ეხლა კი დამკირებული დაშორდა კრებას, დამდაბლებული, მიწასთან გასწორებული, არა კაცი.

— ვაჟკაცს საჯაროდ ქუდი მომგლიჯა თავიდან, დასცა, მიწას გაჰრია და მე კი ვერ შევსძელი ჩემი თავის დაცვა და დაფარვა! ქუდს წიხლი ამომიკრა ხალხის წინ და ის ქუდი ხომ თითონ მე ვარ, ის ხომ თვით ჩემი თავია აწ პანღურ ამოკრული და გათახსირებული. მლანძდა და მე კი დამეხშო ბაგე, ვერ ვუთხარი მაგიერი. ზოგს შევებრალე, ზოგს ვაეღიმა. შეენიშნე ყველა ეს და დავდაბლდი, ვაჟკაცი მქვიან და საბრალო კი შევიქმენი, საცოდავი.

იგონებდა ილიკო თითო-თითოდ ჩხუბის წვრიმალს და იტანჯებოდა უღონოდ, თავისივე კბილით სქამდა თავის ხორცს.

*) იხ. სურათებიანი დამატება, № 93.

გიორგი რასპუტინი ერის კაცობაში. (იხილეთ ღღვეანდელი გაზეთი).

— მათრახი შემამალა, როგორც რამ პირუტყვს სახედნავს, მე კი ვერ მოვტყხე მას მოღერებული მარჯვენა. ფუ ჩემს ვაჟობას! იმდენი ხასიათიც კი არ დამყვა, რომ იქვე ყრილობაში მომეკლა თავი, თუ მტრის ვნება ველარ შევსქელი, — ამბობდა ილიკო და თანდათან აზვიადებდა თავის შეურაცყოფას და ამ გაზვიადებაში მწარე კპაყოფილებასა პოულობდა უცნაურს.

მისთვის მოქნეული მათრახი თვალ წინ ედგა ილიკოს ჰაერში შეთამაშებული, ცეცხლის ღვედებით იყო იგი ჩაწნული და გახურებული შანთივით მასკენ მიმართული. თვალღიას თუ თვალ-დახუჭულს იგი მათრახი თვალწინ უთამაშებდა და მრახანედ ჩასცქეროდა თვალეში.

გაზვიადდა ახალგაზდამ ეს შემთხვევა, ერთობ გაადიდა, უზარმაზარი გახდა. ილიკო პატარობითვე უფრთხოდა ჩხუბს, ფეხს არავის დაადგამდა, მოუხეშავად არავის შეეხებოდა სიტყვით თუ საქმით და ეს იმისთვის კი არა, რომ ბუნებით კეთილი იყო და უწყინარი, არამედ იმისთვის, რომ ეშინოდა, პირი არ შეეებრუნებინათ მისთვის და არ შეჭხებოდნენ დიარავებულ თავმოყვარეობას. თვითმოყვარეობა კი უზომო ჰქონდა.

ბავშვობიდანვე შნოანი იყო ილიკო, მოცადინე, ნიკიერი და თავისიანები თუ სხვები ყოველთვის ქებით იხსენიებდნენ მას, დიდ მომავალს უქადდნენ. სასწავლებელშიაც ესეთივე შეხედულობა შემუშავდა მასზე, ბავშვი საშინელი მგრძობიარე შეიქმნა თავის თავის შესახებ. ეს იყო მიზეზი, რომ ეხლა ესე მწარედ მოხვდა მას გულს ღვეანის უგვანი საქციელი, თორემ ჩხუბში და აურზაურში რომ ყოფილიყო გამოჯგეილ-გამოქედლილი, იმისთანა უბრალო ამბავს აინუინშიაც არ მოიტანდა, მით უფრო, რომ შეიქლო პასუხი გაეცა მტრისათვის სიტყვით თუ საქმით: ენა ღვეანზე მეტად უჭრიდა და მარჯვენასაც არა უშავდა რა, მოქნილი სხლარტი ბიჭი ჯანღონით იყო სავსე და არც ისე ძნელი იყო მისთვის გამკლავებიყო ღვეანს.

ილიკო თითონ იყო დაწმუნებული, რომ სწორედ უზომოდ დაამდაბლა იგი ღვეანა, თორემ სხვები ასეთ მნიშვნელობას არ აძლევდნენ ამ წატოლებას და წაკინკლავებას, მათ თვალი და ყური შეჩვეული ჰქონდათ ახალგაზდების შეხლავშეჯახებისათვის; მხოლოდ დროებითი გასართობი იყო ამისთანა ამბავი მათთვის, როგორც მამლაყინწების გამწვავებული ძიძგილი.

ეხლაც გააშველეს, ახაურდნენ, გაიცინეს, ზოგმა ილიკოს დასცინა, ზოგმა ღვეანს. ბიჭს ქუდი გაუშმინდეს, მიასწოდეს.

ილიკო მაშინვე გაჰჩა კრებადან. ღვეანი ერთხანს ყოყობდა ხალხში, ჰვენდა და აზხევებდა თავის სიყოჩადეს, მერე მოახტა ცხენს და გაჰქუსლა. დაიშალა ყრილობაც, ხალხი წავიდ-წამოვიდა. ვახტანგმა შეიყარა ყურთმაჯი და გასწია თავის სახლისაკენ. მას გვერდში მსდევდნენ ბოქაული და მღვდელი. ცოტა მოშორებათ აჰყოლოდნენ ახალი მამასახლისი და სოფლის სხვა ქეთხუდიბი. ამათ ყველას იმედი ჰქონდათ, რომ ბატონი ამ შრომის შემდეგ პირს გაუსვებდა-

და მათ და კუქს უნუგეშებდა თავისთან თუ თავის სახლში. არც მოსტყუდნენ. მწვერვალიძის სახლის კარი ღღესაც ისევე იყო ღია საპატიო მიმსვლელ-მომსვლელისათვის, როგორც ბატონ-ყმობის დროს, როდესაც მას ჰყავდა მონა მრავალი, როდესაც მისი ოჯახი მის ყმების ქედზე იყო დამყარებული, როდესაც მასთან მიმსვლელ-წამსვლელის დამხვედრი თუ გამცილებელი მთელი სოფელი იყო, ხოლო პირად მისი საზრუნველი იყო მარტოოდენ განცხრომა და განსვენება. ეხლა ყოველივე ეს კეთილი მოკლებული ჰქონდა, მაგრამ ბატონი თავისას არ იშლიდა და უმძიმებდა ტვირთს საქირკვლიდან შერყეულ ოჯახს. ან კი რა ექმნა?! მაშ სად უნდა მიედრიკნა თავი საპატიო სტუმარს, თუ არა მის სახლში?

7.

ამ შემთხვევის შემდეგ ილიკომ დაირცხვინა ხალხში გამოსვლა. ყრილობას ერიდებოდა, მეზობლებს შორს უვლიდა, მიმსვლელს თავს არიდებდა: ეგონა, ყველას ახსოვდა მისი შეურაცყოფა და ყველა დამამცირებელ სიბრალოლით უყურებდა მას. თუ ვინმე შემთხვევით ლაპარაკს ჩამოაგდებდა ან ღვეანზე ან მამასახლისზე, ის თავის ქერქში ძვრებოდა და იქიდან გამოიმხირებოდა ამრეხილი; ჰგონებდა, აი ეხლა გადავლენ ჩემ დამამცირებელ ამბავზე, აი ეხლაო. უფრო და უფრო ღრმავდებოდა მის გულში შეურაცყოფის გრძობა, იარად გარდაექმნა იგი გრძობა და უბრალო სიოს მოხვედრაზედაც სტიკოდა და სტეხდა.

ეს ტივილი თან გაჰყვა ილიკოს სასწავლებელშიც და აჩრდილივით სდევდა მის გონებას ყოველ ჟამს და ყოველ წამს. მცირედი შემთხვევა კმაროდა, უბრალო სიტყვა, რომ ცხადად წარმოედგინა მის გონებას მთელი სურათი მისი დამცირებისა, სურათი აღსავსე ყოველივე წვლილით და დაფერადებული შავნელი საღებავით. ხოლო ამ სურათში უპირატესი ადგილი ეჭირა მის შეურაცყოფელს ღვეანს, რომლის შემალღებული მათრახი და ბორბლად მოღიმარე სახე თვალწინ ედგა არა როგორც სურათი მესხიერებისა, არამედ როგორც ხორცშესხმული ჩვენება. იგი ჩვენება თანა სდევდა მას მეცადინეობის დროს თუ გაკვეთილებზე და ხასიათს უცვლიდა მის ჰაზრს, მრუდედ მიჰპართავდა მის მსჯელობას.

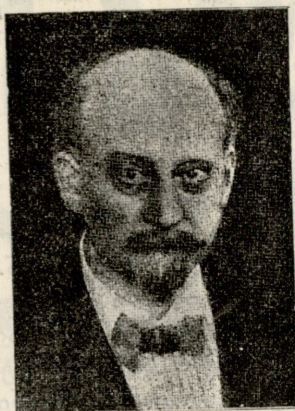
— აკურთხებდით მაკურთხებელთა თქვენთა და ილოცვლით მათთვის, რომელნი გმძლავრობენ თქვენ! — კითხულობდა სჯულის მასწავლებელი და უკავშირებდა ამ მცნებას ღვთაებურ სიყვარულს, როგორც მის შედეგს და მისგან მომდინარეს.

ამასვე იმეორებდა ილიკო და ისე მარჯვედ, როგორც შეჰფეროდა ეს სანაქებო შეგირდს, მაგრამ მხოლოდ ენით იმეორებდა, გული კი სულ სხვას უკარნახებდა.

— მაშ უნდა დამელოცნა ღვეანი, როდესაც სახალხოდ მლანძღა მან და მაგინა; თავი უნდა მომეხარნა მის წინაშე, როდესაც მძლავრობდა ის ჩემზე და მამდაბლებდა. აკი ესე მოვიქეცი შემთხვევით, სიტყვა ვერ შეუბრუნე, მაგრამ არამც თუ საქებად არ ჩასთვალეს ჩემი ქცევა, მასხარადაც ამიგდეს. ან რას გააგონებ აშვებულ ძალას, თუ ძალავე არ დაუყენე წინ და არ შეზღუდე მომრეობა?! დაახვედრე მგელს დათმობა და იგი თავს აუშვეს, განამრავლებს ბორბლს თვის გარშემო — ფიქრობდა ილიკო და უფრო ესმოდა მოსეს დარიგება: კბილი კბილისა წილ და თვალი თვალისა.

გიორგი რასპუტინი (იხილეთ ღღვეანდელი გაზეთი).

ფ. შეილემანი ახლად არჩეული გერმანიის რეიხსტაგის პრეზიდენტის პირველი ამხანაგი — სოციალ-დემოკრატი.

— რომელმან დაიმდაბლოს თავი თვისი, იგი ამალღდეს! — კითხულობდა მოძღვარი და განმარტავდა, რომ სიმალღე და დიდება მოელის ამისთანას მერმისა მას საუკუნეში.

იმეორებდა მასწავლებლის წრთვნას ილიკო, ლამაზად იზებირებდა, გული კი არ ითვისებდა ესეთს წრთვნას.

— ამ ქვეყნად ვცხოვრობ და ამ ცხოვრების კანონი მინდა. ვინც თავს იმღებობს აქ, დაბალ ლობედ რჩება, რომელზედაც აბიჯებს ყველა. ღირფი და თავწასული უფრო წინა ზის ცხოვრების ტაბლაზე, სინამ კდემამოსილი, გამბედავი უღირსი უფრო ღირსეულად მიჩნია ხალხს, რჩეულად და მარტივად ქვეყნისა, სინამ თავდახრილი და თავმდაბალი ღირსეული. მაშ, თავი უნდა დამკვდობდებინა ლევანის წინაშე, ბოღნი უნდა მოკეთხოვა, შევხვეწოდი დამშვიდებულიყო, ხელზე უნდა მეკოცნა და მაშინ შევიქმნებოდი საქები.

— გიყვარდეთ მტერნი თქვენნი და კეთალუყოფლით მოძულეთა თქვენთა, — განაგრძობდა ოსტატი და განმარტავდა, — ქეშმარიტმა სიყვარულმა არღა უწყის ბოროტება და მტერს თუ მოყვარეს მიაგებს კეთილს ისე, როგორც თანაბრად მოჰყენს მზე თვის სხივს ვარდსა და ეკასს.

ილიკოც იზებირებდა წაკითხულს თუ გაგონილს, მაგრამ მხოლოდ იზებირებდა მისაგებად, გული კი ვერ ითვისებდა მას.

— მტერი იგია, ვინც გებრძვის და ისწრაფის გძლიოს, ხოლო ბრძოლის მცნება მარტივა და ცხადი: მოსპე, თორემ მოგსპობს! აქ რღა აღგილი აქვს სიყვარულს და დათმობას?! განა შეიძლება უხათრო ყბა დაღრენილ ლომს, ან შეიყვარო ის? მაშ მეც უნდა მიყვარდეს ჩემი შეურაცხყოფელი და მტერი ლევანი. არა! გული ვერ დაიტევს ამას, ვერც შეიგნებს გონება ჩემი, — ფიქრობდა ილიკო.

— რომელმა გცეს ყვრიმალსა შენსა, მიუბყარ ერთკერძოცა! — კითხულობდა მასწავლებელი და ასურათებდა ამგვარ საქციელს, როგორც უმწვერვალეს სათნოებას. ისმენდა ილიკო ამას, იმეორებდა, ხოლო გულში ღელავდა ბოროტად.

— როგორ! მაშ, მათრახი რომ გადმომიქნია ლევანმა, არ უნდა ამეცდინა; არამც თუ არ უნდა მოვრიდებოდი, არამედ ზურგი უნდა მიმეშვირნა მისთვის, რომ დაეკრა და გულისბუხარი ეყარნა. არა! მონური მცნება ყველა ეს, დამონებულ და უსასოქმინო ერისგან შეთხზულ — დაკანონებული. თავისუფლება ვერ შეითვისებს ამგვარ დარბეზას. მონისათვის კი ერთადერთი ხელსაყრელი წრთვნა არის ეს: უნდა ჰლოცო, მონავ, შენი მგმობელი ბატონი, რადგან თუ სიტყვა მკვახე ასმინე, მოგსპობს: მის ხელთ არის შენი სიცოცხლე! უნდა დაიმდაბლო თავი ბატონის წინაშე, ძონქად უნდა მოჰხვედეს მის მძლავრ ხელს და კეთილ მონად გიწოდებს და თვის ნახრავ ძვალს გადმოგიგდებს სუფრიდან ხელუკულმა. თუ ბატონმა შეგიძულა და გადაგემტერა, არ შეიმჩნია, მონავ, თორემ იგრძნობს, რომ გძულს იგი და მოგსპობს: მის ხელთ არის შენი სიცოცხლე! თუ ბატონმა შემოგკრას, არ მოერიდო, ლოყა მიუშვირე, რადგან თუ წინააღუდეგი, მახვილით გაგიპობს გულს: მის ხელთ არის შენი სიცოცხლე! დიახ, ეს არი წრთვნა მონისა და მონური, ხოლო მე არც ყმა ვარ ეხლა, არც მონა! ფიქრობდა ილიკო და ბოროტად მიიმართებოდა მისი არსება.

8.

ბოროტმა ხსოვნამ ავად მიჰმართა ილიკოს მმოქმედი ნება, სისხლის აღების გზაზე დააყენა. ცხოვრება მარტოოდენ ბრძოლად წარმოუდგინა და დააბუდა მის გულში გადაქარბე-

ბული შიში ცხოვრებისადმი, რომელიც ან ამონებდა აღმართს ან აბატონებდა, და დაისახა მიზნად თვისის სიცოცხლისა ბატონობა. მონობის სიმწარე რომ განიცადა ილიკომ გონების თვალთ, თან ისიც შეიგნო, რომ წინანდელ მონას, აწ თავისუფალს, საკუთარი უნარით უნდა განემტკიცებინა თავის ფეხ ქვეშ ნიადაგი თავისუფლებისა, იგი ძლიერად შეიარაღებული უნდა გამოსულიყო ცხოვრების ასპარეზზე, თორემ უღონოს და უძლიურს სხვა ათასი ძალუმი დაეპატრონებოდა, დასახაგრავდა, ლუკმა პურად იყიდდა და ბატონად დააწვებოდა ქედზე.

— რითი შემიძლიან ცხოვრებისთვის შევიარადღე? სიმღიდრე არა მაქვს, მიწა-წყალი არ გამაჩნია საკმაო; მაშ, დამრჩენია ერთადერთი ის უფლება, რომელიც სწავლით მოიპოვება. ლევანს რომ მამულ-დედული აქვს და საბატონოდ მოწყობილი სახლ-კარი, მე სწავლით შექმნილი ძალა უნდა მედვას საცხოვრებელ თანხად, თორემ ხელცალიერით თუ გავედი ცხოვრების მოედანზე, იგივე ლევანი, თუ სხვა მის ფერი, დამიმონავებს და გამქელავს.

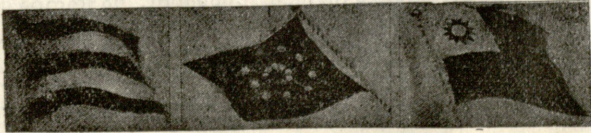
და უმატებდა ილიკო მეცადინეობას, იძენდა სწავლას, პირველობდა სასწავლოებელში. ლევანისგან მოქნეული მათრახი დასტრიალებდა მის გონების თვალს, როგორც რამ შოლტი ცეცხლისა და მიეზიდებოდა მას წინ შეუფერხებლივ. მარჯვედ და მარდად იძროდა ლევანი გრძლად გადაქიმულ გზაზე სკოლებისა, გადადიოდა დაუბრკოლებრივ ერთი კლასიდან მეორეში, უფრო უმაღლესში, ერთი სკოლიდან მეორეში, უფრო წარჩინებულში. სულ ახალგაზდამ გაათავა საუკეთესოდ უმაღლესი სამხედრო სასწავლებელი, აღიჭურვა ძლიერი უფლებებით და გულდამშვიდებული შეცურდა ცხოვრების მორევში.

ეხლა კი მიანება ილიკომ თავი მეცადინეობას და ამოისუნთქა თავისუფლად. სწავლა და მეცნიერება მისთვის მხოლოდ იარაღი იყო ცხოვრების უკეთეს მოსაწყობად, იგი მის თვალში მხოლოდ ეტლი რამ იყო ადგილსა განსასვენებელსა მიმყვანებელი და ეხლა აღარ ჰსაჭიროებდა იმაში, როგორც უკვე ადგილს მისული. თვით მეცნიერებას მის თვალში არავითარი საკუთარი მნიშვნელობა არა ჰქონდა, არც სიტკბოება; მან ვერც ერთს წამს ვერ იგემა ის უნივთო სხივოსანი ნეტარება, რომელსაც მოანიჭებს გონებას განცდა თვით ქეშმარიტებისა, ხილვა მისი თუნდ ზურგით კერძო.

ეხლა ილიკო უკვე ბრწყინვალე მოხელე იყო. მას მთლად გაქარწყლებული ჰქონდა ყმაწვილობის შიში, ვაი თუ მონად შევრჩე ცხოვრებას და ნაძირალადაო. წინანდელი ჯავრიც ვილაც ლევანისა თუ სხვისადმი უკვე ჩაფერფლილიყო, ჩამქრალიყო; სულ სხვა მისწრაფებებს და გრძნობებს დაეჭირა წინანდელი სულისკვეთების ადგილი. მეტადრე ბატონურად დაიწყო ილიკომ ცხოვრება მას შემდეგ, რაც ქონებიანი ცოლი შეირთო და ოქროს კვარცხლბეკზე დაამყარა თავისი არსება. ეხლა ილიკო აღარ იყო ვილაც ნაყმევი ნოდარის შვილი, იგი ეხლა თვით ბატონი იყო და მბრძანებელი. შიგა და შიგ კიდევ გაახსენდებოდა ხოლმე ის დამცირება, რომელიც წილად ჰხვდა მას ოდესმე ლევანისაგან, მაგრამ ეხლა იმ სურათს წინანდებული სიმწვავე აღარა სდევდა თან, ბავშვურ რამ თავგასავლად მოსჩანდა მისთვის და უბრალო ღიმილსა ჰგვრიდა. ეხლა ყურადღების ღირსად აღარა სთვლიდა ვილაც ლევანს.

9.

აღარც ღირსი იყო ლევანი ყურადღებისა და გახსენებისა! იმან მსწრაფლ განვლო ის ზოგადი გზა, რომელმაც ჩვენში ბევრი ბრწყინვალე მიიყვანა სიგლახაკემდინ: საქმის უკადრისობა და უთავობა, თავისუფალი დროს ჩახრჩობა ბანქოში და ყოველგვარ ქეიფში, უადგილო ადგილას პანპლაუქობა და

ჩინეთის რესპუბლიკის ბაირალები:

1. ეროვნული ბაირალი. 2. ჯარის ბაირალი. 3. ფლოტის ბაირალი. ჩინეთის რესპუბლიკის ბაირალი ხუთ ფერაანია: წითელი, ყვითელი, ლურჯი, თეთრი და შავი. **ჯარის ბაირალი** წითელ-ფერია შავის ვარსკვლავით, რომელსაც ირგვლივ ყვითელი ბუშტები აქვს. **ფლოტის ბაირალიც** წითელ-ფერია, ხოლო ლურჯის ვარსკვლავით.

ოქროს ფანტა, ქონების მტვრად ქცევა და დანიაგება, ხოლო ბოლოს უსახსრობა და სიღატაკე. ამ დაქანებულ გზაზე დამდგარმა ილიკომ მალე მოინარიკლა თავის მამულ-დედული. მეტადრე აუქლიაფა ახალგაზდამ მამის სიკვდილის შემდეგ იქამდის მივიდა საქმე, რომ ბედაურისა და ტანისამოსის მეტი აღარა შერჩა რა. მერანაც შექაპა თუ წააგო და რამდენჯერმე ვნახე ლევანი ფეხით მომავალი ნაჭედი მათრახით ხელში, თითქო ლაფშა აგერ მიუშვია თივა-ქერზე და თითონ ისე მოუსურვებია გამოსეირნებაო.

გაჭირვებაში ლევანმა რამდენჯერმე სცადა ავაზაკობა, მაგრამ ყოველთვის მარცხი მოუვიდა; კინალამ მახეში გაება. ამან ძლიერ შეაშინა ვაჟი და მუხლი მოჰკვეთა. გაუხუნდა და შემოაცვდა წითელი ჩოხაც. იარაღი გაჰყიდა თუ დააგირავა, ხანჯალი და ეკანურა ზედ ობლად. დანა ყელზე მიდგა.

— რა დამემართა, რამ შემიკრა ბედი?! მდიდარი საცოლვე მიინც მემოვია; თუნდ ეშმაკს ჰგვანებოდა ჯოჯოხეთიდან გამოსულს, თუნდ ბებიაჩემის ხნისა ყოფილიყო, ოღონდ კი ჰქონოდა იმოდენა შეძლება, რომ ცხოვრება არ გამჭირებოდა. სად ვინ არის! ჩემს ბედობაზე ძალი არ იყფებან. სათოფედ არავინ მეკარება, არც გამიკარა — ჰფიქრობდა შემინებული ლევანი და აღარ იცოდა, რა ექმნა, საით გადავარდნილიყო.

უნდა კი გადავარდნილიყო საითმე, რადგან არც თავის სოფელში, არც მთელ იმ არეში აღარ ეცხოვრებოდა. ყველა აღმაცრივ უყურებდა, უფრთხოდა; უფულო და მუქთა-ხორა ვის რად უნდოდა?! თანაც ყველას ეშინოდა, სწორედ ფულს დამესესხებოდა. ახლო-მახლო ქალაქებში წასვლა სრულებით არ გამოადგებოდა, იქ ბუზივით ირეოდა მისი უწინდელი ნაცნობ-მეგობარი და აწ მისი მგობელ-დამცინავი. იყო ლევანი ასეთს დიდ გაჭირებაში.

სწორედ ამ დროს გაჩნდა სოფელში მისი მამის მეგობარი თავადი ეგრისელი; თავის სასოვდაგრო საქმეებზე ჩამოსულიყო. ეს კაციც ოდესმე უსახსროდ დარჩენილიყო, მაგრამ ჰქვა ეხმარნა და ეხლა დიდი სოვდა ჰქონდა დიდ ქალაქში, ფულებით კოჭაობდა. ლევანმა გაანდო მას თავისი გარემოება და ფულს დაესესხა.

— არა, ძმავე, მიუგო ეგრისელმა, ვერ გავიღებ ფულს სესხად უსარგებლოდ და უგირაოდ. არც არას გიშველის შენ ის ფული, ქარივით გაგიქრება. რამდენი მაგისთანა შეგიქამია! მეც ოდესმე შენისთანა გარემოებაში ვიყავი და ლუქმა არავინ მომიშვირა მუცელი ამომეყორა, დაცინვის მეტი აღარა მესმოდა რა არც მოძმეთაგან, არც გუშინდელ ნაყმეთაგან. მაშინ კი ვსთქვი: თუ კაცი ხარ, თენგიზ, მასხარად ნუ გაიხდი თავს, ხელი გაანძრიე და ღმერთი გიშველის მეთქი. თვალი არ მაკლდა და ხელი, მოაზრება არ მაკლდა და მოხერხება; აი სწორედ ვერე, როგორც ეხლა შენ. დავკარ ფეხი და გადავვარდი სხვა ქვეყნად. იქ არავინ მიცნობდა და პირდაპირ მსახურად დავდექი ერთ ყავახანაში. ვიარე, ვიტანჯე, ვეწამე და ცოტა თანხა შევაგროვე. შეუდექე ვაჭრობას და ეხლა, გეტყვი გატეხილს, მილიონის პატრონი თუ არა ვარ ჯერ, სიმდიდრე კი მაქვს გვარიანი და ნდობაც. ვერე, ჩემო კეთილო! ფარას ვერ მოგაწვდი, გროშს, მაგრამ თუ ინებებ და არ იუკადრისებ წაგიყვან, საქმეში ჩაგაბავ.

— მაგაზე უკეთესი რა იქნება, ჩემო ბატონო! სწორედ დამიხსნი გაჭირვებიდან.

— ნუ იტყვი! იქაც გაჭირვება გედგება: იქ შენ ჩემთვის არც ნაცნობი იქმნები, არც კეთილშობილი. ჩემი დაქირავებული კაცი იქნები და ისევე მოგთხოვ საქმეს, როგორც სხვა მუშას. უკადრისობაც არ შეიძლება! დაბლიდან უნდა დაიწყყო, სულ უბრალო საქმიდან, რომ ყველაფერი ნახო, დაისწავლო და ყველაფრის გაკეთება შესძლო. ვაჭრობაში ხათრი და თავაზი არ შეიძლება. მხოლოდ წინზე იქნება დამოკიდებული შენი წარმატება, შენს მუყაითობაზე და ერთგულობაზე.

დაფიქრდა ლევანი და დასთანხმდა. მეტი რა ღონე ჰქონდა?!

— რა მიშავს! ის ქალაქი დიდია და შორი. იქ მე ნაცნობი თუ ნათესავი არავინა მყავს და არც ამომიჩნდება. ვიმუშავებ. აბა, რად მინდა ეს ამოდენა ძალა და ღონე?! დავისწავლი ყველაფერს, გავიგებ და ფეხზე დავდგები, საკუთარ საქმეს დავიწყობ და ფულს შევიძენ, სიმდიდრეს. მაშინ ისევე შევისყიდი ჩემს მამულს, სასახლეს შევაკეთებ, ფულს დავა-

ტრიალებ სოფლად და ბრძანებით ჩამორთმეულს ყმა-შაშულს ფული დამიბრუნებს უკანვე უფრო მაგრა შებოქილს და დამორჩილებულს. ჰქვა კი ვისწავლე ეხლა! ოცნებობდა ლევანი და ამხნევებდა თავის თავს.

10.

წაჰყვა ლევანი ეგრისელს და ძალიან ბეჯითად შეუდგა სულ უბრალო საქმეს. თავ წახრილი შრომობდა გამწარებული და მიისწრაფებოდა თავის მიზნისაკენ. არავითარ საქმეს აღარ ერიდებოდა, რახან ერთხელ შეტოპა. გულში მიინც ზიზლით უყურებდა იმნაირ გარჯას, მაგრამ არ იმჩნევდა და იბძობდა გაჩუმებული. მის გარშემო სხვებიც ისე ირჯებოდნენ იმავე იმედებით გატაცებულნი. თითონ პატრონიც. თავადი-ვაჭარი, სრულებითაც არ ერიდებოდა არც ერთ გასაკეთებელს და ფეხდაფეხ მისდევდა თავის სავაჭრო დაწესებულებაში ყოველსავე წვრიმალს. ფულმაც გაახალისა ლევანი. თავისი თვალითა ჰხედავდა როგორ ჩეჩქივით მოსდიოდა ფული მოვაკენელს ათას მხრიდან, თავის ხელითაცა ჰკრეფავდა იმ ფულს მებატრონისათვის და იმედი ჰქონდა, რომ ოდესმე ამისთანა ოქროს ნაკადი მის ჯიბისაკენ იხავდა პირს.

მეტადრე დიდი შემოსავალი ჰქონდა მოვაკენელის ერთ ყავახანას, რომელიც ქალაქის შუაგულში იყო გამართული და რომელსაც მთელ ქალაქში ჰქონდა სახელი გათქმული. აუარებელი ხალხი ეტანებოდა ამ დაწესებულებას, ქალი თუ კაცი, და სულ კარგი საზოგადოებისა, ფულიანი. სუფთად იყო დაწესებულება მოწყობილი და მდიდრულად. სანოვაგე საუკეთესო მოჰქონდათ და რჩეული. მუშტარი ამ მხრივ გულდინჯად იყო მიწობილი. სუფთად გამოწყობილი მარბედები მარჯვედ ასრულებდნენ ბრძანებას, უსიტყვოდ. მეტადრე დიდი ხალხი მიაწყდებოდა ხოლმე კარგ დარში, ისე რომ ტევა აღარ იყო იმოდენა დარბაზში.

გაზაფხულის დღე იყო დინჯი, მზიანი. ნაზამთრევი ხალხი დღეს მსუბუქ ტანისამოსში გამოსულიყო საქულობაჲზე და ხალისიანად დასეირნობდა. დიდძალი ხალხი ირეოდა ქუჩებში თუ მალაზიებში. შუადღემ რომ მოატანა, ეს ამოდენა ხალხი ეგრისელის ყავახანისკენ დაიძრა. მთლად აივსო დარბაზი. მაგილებთან რომ აღარ იყო ადგილი, ბევრი ფეხზე მიირთმევდა საუზმეს. მარბედები ველარ ასწრობდნენ მირთმევე-მორთმევას. თითონ პატრონი თავს ედგა მათ, შორიხლოდან ათვალეობდა და სადაც მსახურნი ველარა სწვდებოდნენ, თითონ აშველებდა ხელს. მარბედთა შორის იყო დღეს ლევანიც. მარჯვედ მიმოიძროდა. თავის პირდაპირი მოვალეობის მეტი აღარა ახსოვდა რა ეხლა, არც არაფერს ყურადღებას აქცევდა სხვას. შემოვიდა ფაქიზად ჩაცმული სამხედრო პირი, დეზებს მოაჩხარუნებდა, ხმლის წვერს მოათრევდა. მკლავზე დაჰზგენოდა მას მდიდრულად გამოწყობილი ახალგაზდა ქალი, მისი მეუღლე. დაჯდა მაგიდასთან, დააწყარუნა, რიხინად მოითხოვა სასმელი. ლევანს შეჰხვდა მირთმევა. მარჯვედ აუსრულა ბრძანება. ზედ კი არ შეუხედნია: არ ეცალა სათვალეობებლად, მისული დააკვირა მას, ჯერ გაოცება აღებეჭდა სახეზე, მერე ჩამოსვა წვერზე ხელი და გესლიანად ჩაიციხა ულვაშში. დალიეს, მიირთვეს. დაუწყარუნა, გადუგდო სამ მანეთიანი. ლევანმა თეფშით მოართვა ხურდა. წამსვლელი ჩააკვირდა ლევანს თვალებში და უბრძანა: — ლევან, აიღე ხურდა, შენი იყოს!

ლევანმა იცნო მუშტარი: ილიკო იყო, ხუნძაყის ბიჭი ილიკო! ერთ წამს გაშეშდა ლევანი უძრავად, მერე დაავდო თეფში ხელიდან და გავარდა დარბაზიდან. აღარც დაბრუნებულა. ამბობდნენ, თავი მოიკლაო.

გ. ბარნოვი *).

* ესეთი წერილი მივიღე: „თქვენ გვარს თქვენ უცხო დაბოლოვებით აწერთ. სხვებზე თქვენს გვარს სწორედ: ბარნოვილი. ალბათ არ მოგესხენებათ, რომ ჩვენი გვარი ბარნოვილია. ჩვენი წინაპარი მღვდელი გადმოსულა სამცხიდან, სოფელ ბარნოვიდან, როცა სამცხე ოსმალს დაუქერია. აქ ის ორბელიანთ კარის მღვდლად გაუმწყობით. მაშინდელ საბუთებში ის მოხსენებულია ბარნოვილი. ვკადნიერდები და გაცნობებთ ამას, როგორც ამჟამად გვარის უფროსი წარმომადგენელი. სოფელი კოდა. სოლომან იაკობის ძე ბარნოვილი (ბარნოვი). გ. ბ.